

REDACȚIUNEA
Administrația și Tipografia
Brașov, piata mare nr. 30.
Seriozii refrenatii nu se
primesc.
Manuscris nu se retrină.
INSERATE
se primește la Administrația în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf.
Nux. Augenfeld & Emeric Les-
ner. Heinrich Schalek. A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapest: la A. V. Gold-
berger. Ekstein Bernat. Iulia
Leopold (VII Erzébet-körút).
PRETUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garnzon pe o coloană 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicari mai desă după tarifă
și invocă. — **RECLAME** pe
pagina 3-a o seră 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXVIII.

Brașov, Miercuri 15 (28) Iunie.

1905.

Nr. 131.

Țarul și reformele.

(st.) Se crease împrejurul actualului împărat al tuturor Rusiilor o aureolă de popularitate prin faptul, că el își manifestase în diferite rânduri dorința de a schimba actuala stare de lucruri în Rusia prin introducerea unor reforme, a căror necesitate este viu simțită.

In opinia publică se acreditează, că Nicolae II este un dominator cu părțile liberale și umanitariste și că ar dori să ușureze sărtea sușilor săi, dăr fiind în același timp om bland și cu voine slabă, nu are destulă bărbătie, ca să rupă cercul de fier cu care îl împrejmuiseră cățiva sfetnici ai săi, cu gândul de a împiedica să realizeze nobilele sale nisunințe.

Adevărul este, că după cunoșterile declarațiunii ale Țarului din anii trecuți, s'au întîmplat în mai multe părți ale imperiului evenimente, care au pus pe gânduri nu numai pe Țarul, dăr și pe infocații aderenți ai mișcării de reformă.

Demonstrațiunile socialiste, însoțite de acte săvârșite de omene, cari și-au pus în program „propaganda faptei“, amestecul elementului evreesc, care pretinde ca durerea lui să fie împărtășită de totă lumea și considerată ca durere a „omenirei asuprите“ — au impus rezervă până și capetei mișcării reformiste, cari nu vorbă de loc să fie confundați cu socialistii, comuniștii, anarchiștii și evreii fără patrie, pentru cari prăbușirea imperiului rusesc este culmea dorințelor.

Deosebirea bine marcată între cele două mișcări: una patriotică și rivnitore la înălțarea și mărire a patriei prin acordarea de reforme moderne, rationale și utile, ér cealaltă gonitore de un ideal descreerat, comun tuturor elementelor subversive din toate țările, mișcare insășiabilă și sanguinară, pe care nu o poate mulțumi nici constitutionalismul cel mai larg al republicelor, — nu s'a făcut destul de lămurit mai ales în presa din streinătate, când se vorbia de evenimentele din Rusia.

In sfîrșit acțiunea cu adevărat patriotică a Rușilor doritori de reforme a intrat în alvia cea adevărată, în care națiunea rusescă, în deplin acord cu domnitorul său, va proceda la realizarea reformelor.

Nicolae II a primit la Peterhof pe delegații zemstvourilor și li-a făcut declarațiunii forte importante, cari constituie o serioasă promisiune de reforme pentru un viitor apropiat.

Prințul Trubetzkoï, care a vorbit în numele delegațiunii, a spus împăratului, că delegații au venit trimiși de „compatriotii lor“, pentru a supune împăratului „resonele imperitive“ cari vor trebui să-l facă să renunță la vechea stare de lucruri, condamnată de el însuși. El a făcut critica acestei stări de lucruri calificându-o „un regim arbitrar polițienesc creat de burocratie, și care a dus patria la ruină, la un răsboiu desastruos, la anarchie și răsboiu civil“. Prințul Trubetzkoï

s'a îngrijit să disculpeze pe reformiști de reproșul, ce li-se făcea de a fi pur și simplu revoluționari și anarchiști. În totă țără s'a căutat a-se discredită cauza reformelor și trebuie să se recunoască, că excesele produse în Rusia au furnisat arme periculose dușmanilor acestei cause. Oratorul Zemstvourilor, după ce a rugat pe Țarul să nu mai asculte de intriganti, a cerut convocarea aleșilor poporului și ascultaarea lor.

Limbajul acesta a interpretat în mod fidel și demn nemulțumirile și n'a surprins pe nimeni. Însă răspunsul Țarului a fost o adevărată surprisă, căci nimeni nu se aștepta la spiritul conciliant, ce iese din el la ivă. Niculae II. a spus, că a fost întristat de calamitățile venite asupra Rusiei în urma răsboiului și de perturbări interioare. Apoi a invitat pe delegați, ca să-și alunge îndoilele, căci „voinei lui este voine suverană și neschimbă și admiterea celor aleși la lucrările statului se va îndeplini“. Țarul însă nu s'a mulțumit de a face acăstă promisiune, din care se poate deduce speranța creării unei adunări naționale, ci și-a accentuat promisiunea dicând: „Putem să anunțăm acăstă tuturor, atât celor de la țără, cât și celor de la orașe“.

Încercările, ce s'ar mai face din partea cătorva reacționari încăpăținăți, se vor înfrânge de „voine suverană“ a Țarului, și se poate spera, că adunarea națională mult dorită va fi convocată mai curând, decât s'ar crede.

Publicăm astăzi în totă estinderea sa un protest al advocaților români de pe teritoriul camerei advocațiale din Arad, care protest, în aceste momente de grea criză ce le străbate Ungaria, formeză o ilustrație nimicitore a faptelor celor ce declară atât de frumos despre constituție, drepturi și libertate, când se tratază de interesele lor naționale, dăr cari din luptători pentru nisunile ideale ale națiunii lor se prefac în cei mai crâncenii despătuți, când e vorba de drepturile și de libertatea concetenților lor de naționalitate română.

Din acest protest, care strigă la ceriu în contra celei mai crude și detestabile încărcări a libertății individuale, poate judeca fiecine, cum înțeleg koșuthiștii dela Arad conlucrarea și cooperarea dorită cu România pentru asigurarea independenței și a libertății Ungariei!

Dăr să lăsăm să vorbescă protestul ce urmăză:

Reprezentăție-Protest-Propunere.

contra decisiunei Nr. 490/905 ii. k. a comitetului Camerei advocaților din Arad în cestiunea firmelor nemaghiare ale advocaților.

Onoratul Comitet al Camerei advocaților.

ților din Arad, ai cărei membri suntem și subsemnați advocați de naționalitate română — a găsit de cuvintă a lansa o decizie nesocotită, care abstragând delă ilegalitate ei, ne revocă în amintire epoca înfurecăsă, când libertatea și proprietatea individuală erau călcate în picioare!

Firma de avocat este identică cu numele avocatului și limba inscripției de pe acea firmă nu aparține cestuiilor corporative său politice, fiind o cestiu pur personală și de domeniul dreptului privat. Dreptul asupra numelui este *par excellence* inherent libertății personale și, conform concepției sciințelor juridice, el este o specie a drepturilor private, intocmai că dreptul de autor și dreptul de proprietate, și prin urmare este tot așa de exclusiv, ca și acestea, trebuind să se bucure deopotrivă de ocrotirea, inarticulată de la începută în lege (Art. III din 1848. Art. V din 1878), de care se bucură sfîrșenia și inviolabilitatea proprietății. Décă cineva se bucură de dreptul de a-și maghiara numele, cu atât mai tare este dreptul de a-și păstra și întrebunținta.

Așadar onoratul Comitet, când să-l luă în drăsnăla de a aduce decisiunea gravaminosă, nu numai că să atins de o cestiu, care prin art. XXXIV asupra proced. adv. este cu desevirșire eliminată din sfera sa de competență, și pe care comitetul camerei absolut nu poate să o aducă în discuție, dăr a decis asupra unei cestui, care într-un stat *constitutional* nu se poate altera și regula nici chiar prin legislație! Încă și mai mult. Cestiuaceea acăstă, ca una ce aparține *par excellence* sferei libertății personale, în legătură cu libertatea personală este luată sub ocrotire legală prin legi positive. Așa punctul a) al paragrafului 32 art. III din 1848 dice: »ministrul pot fi trași la răspundere pentru orice faptă său ordinație care... violă dispozițiile legilor în vîgor, libertatea personală, său sfîrșenia proprietății«, și pentru acăstă pot fi date în judecată, ér conform alin. 2 a §-lui 172 c. p. cel ce atâtă împotriva instituției proprietății, este a se pedepsi ca fiind culpabil de crima agitației.

Onoratul Comitet așa-dăr prin decisiunea sa gravaminosă, abstragând delă violarea brutală a principiilor de egală îndreptățire și de libertate personală — a violat și legea positivă și anume nu numai dispozițiile art. XXXIV din 1874, ci și dispozițiile codului penal, și făptuirea comitetului este o adevărată atitudine contra instituției de drept a proprietății, mai departe atitudine contra naționalităților din Ungaria, când declară că limba acestora întrebunțată pe firmele advocaților, este incompatibilă cu demnitatea corpului advocaților. Au nu este atitudine împotriva naționalităților, când comitetul lansază în public în număr de exemplare o decisiune oficială de importanță principiară, cu gândul de a-i atribui putere obligătoare, și în acăstă decisiune prezintă naționalitățile și limbi acestora ca odișoare, vrând a stări în naționalitatea maghiară ură, antipatie și sentimente dușmănoase față cu celelalte naționalități? Si făptuirea acăstă este cu atât mai gravă, cu cât comitetul, incunjurând adunarea generală, și-a alcătuit *proprio motu* productul său ilegal. Étă de ce justiția nu poate fi satisfăcută, ordinea de drept nu poate fi restabilită și reputația Camerei noastre nu poate fi salvată, decât numai atunci, când procuratura reg. va deschide neamănat actiunea penală împotriva aceluia membru al Camerei, care prezintă propunerea, să facă culpabil de agitație, și împotriva membrilor din Comitet, cari votând decisiunea, s'au făcut culpabilă de complicitate; — numai atunci, când procuratura reg. va stăru să se aplique o corectiune severă penală acelora, cari au provocat o decisiune de o frivolitate criminală, ér adunarea generală va porni cercetare disciplinară contra acelora, cari au adus acea decisiune. Si cercetarea acăstă va trebui să fie cu atât mai severă, ca căt comitetul, deși numai implicit, prin

decisiunea sa a întinut a statui o nouă infracțiune disciplinară, ceea-ce face, ca pe deosebire infracțiunea proprie, pe de altă parte agitație contra naționalităților să fie cu atât mai gravă.

Dăr decisiunea violată și dispozițiile art. XLIV din 1868 asupra egalei îndreptățiri, în sensul căruia alătura cu limba maghiară, limba română încă e recunoscută ca limbă oficială, și nici măcar o clipă nu poate fi obiect de discussiune, nici măcar îndoială îndreptățirea limbii române, de a fi întrebunțată fără restricții și în totă libertatea pe firmele advocaților, cu atât mai puțin este permis a enunța prin decisiune, că întrebunțarea acestei limbii pe firmele advocaților nu este compatibilă cu demnitatea corpului advocaților.

Să analizăm însă acăstă decisiune în detailurile sale. De unde își ia onoratul comitet îndrăsnăla a declară în decisiunea sa, că „întrebunțarea firmelor nemaghiare nu este compatibilă cu demnitatea corpului advocaților nemaghiar“?

Din capul locului trebuie să declarăm categoric, că nu cunoscem un „corp advocațial maghiar“. Un astfel de corp, în sensul legilor în vîgor, nu există, aşa că înșăși numirea este ilegală. Există însă tocmai în sensul art. XLIV din 1868 un »corp al advocaților din Ungaria«, și membrii acestui corp, ori cărei naționalități ar apareține ei, sunt cu desevirșire și într-o tăză egală îndreptățiti, prin urmare au libertatea de a-și pune inscripția pe firmă în limba lor maternă.

Sub denumirea de »corp advocațial maghiar« nu putem să înțelegem, decât gruparea advocaților de naționalitate maghiară, fără să numărăm aici pe advocații de altă naționalitate.

Decisiunea, când rischiază a enunța, că întrebunțarea firmelor nemaghiare nu este compatibilă cu demnitatea corpului advocaților din Ungaria, presintă limbile naționalităților, și în special limba noastră românescă și pe noi, advocații României, ca și cum noi și limba noastră am fi streină în acăstă țără. Împotriva acestei enunțării, care îndrăsnescă a ne înjosi și degrada limba noastră românescă, îndreptățită nu numai prin dreptul natural și egalitatea de drept, ci și prin lege positivă în propria noastră țără, Ungaria cea poliglotă, din care facem parte, ca parte constitutivă egal îndreptățită, — încă întrrebunțarea ei pe firmele advocaților, deși nu expres, dăr implicit vră să o cuașifice dreptul îndreptățit, — și pe *temeiul dreptului istoric*, cu totă energie susținută noastră, cu mandria Româniță noastră, imune de ori ce degradare și cu adencă revoltă — protestăm! Oştirile lui Arpad nici nu se zămisleră, pe când noi Români, cu deosebire în părțile ardeleni, eram de mult depositari și agentii culturii strălucite și eterne latine, și curând după aceea propovăduitorii creștinismului. Ne simțim deci nu se poate mai acasă aici, pe patrionul udat de sângele străbunilor nostri, și chiar și numai pe temeiul acestor drepturi istorice limba noastră insuflă și reclamă respect, fără firmele noastre românescă nu pot să fie decât spre decor și mandrie chiar și advocaților de naționalitate maghiară.

Abstragând însă de la îndreptățire, decisiunea onoratului Comitet este abominabilă chiar și din punctul de vedere al oportunității.

Ne-am deprins și ni-a plăcut a considera corpul advocaților din Ungaria drept un factor eficace, împrejmuit de nimbul independentiei în viața publică și în justiție și dorim să fie tot așa și în viitor. Acest factor, dată fiind vocațunea sa, nu poate fi despoiat de pavăza independentei, și de căte ori n'a trebuit să ne apără cu gelosie acest clonodiu față cu abusurile puterii centrale și față cu agresiunile stirbitore ale acesteia! Si étă acum însuși Comitetul Camerei din Arad își ridică mâna împotriva sfîrșeniei independenței advocaților de

altă naționalitate, membrii în număr mare la acăstă Cameră.

Prin acăstă procedere, comitetul a călcat în piciore §-ul 19 al art. XXXIV din 1874, în sensul căruia camerele advoaților au tocmai chemarea de a apăra drepturile advoaților și nu de a-i despoi de drepturile lor.

Și în sfîrșit o asemenea decisiune ar trebui să-si aibă motivarea în sfera cheamării și a dreptului de existență a instituțiunii camerelor, fixate în §-ul 19 al proced. advoc.

Cu motivarea însă onoratul comitet a rămas cu desevirșirea dator, nu se scie, ore pentru că n-a avut curagiul să intindă transgresiunea competenței până acolo, ca să-si și motiveze decisiunea, retacând cu lipsă de curagiul motivele, ori că n-a fost în stare a o însoții cu o motivare acceptabilă și seriösă. Oră cum ar fi, conștiința și convingerea noastră este tare, că gravăminosa decisiune nu este alta, decât un făt nelegiuț al șovinismului ce se răsfăță în tără, în special un făt al acțiunii patologice inițiată cu scop de a maghiara numele. Acest făt însă, este cu atât mai abominabil, cu cât el a fost zâmbisit tocmai în sinul camerelor advoaților, instituțiune, pe care legea a înzestrat-o cu menirea ideală de a inaugura și duce la bun sfîrșit lupta pentru respectarea și validitatea dreptului, nu însă de a face politică, și nici decum a urmări politica despăgubirii de drepturi!

Analizând mai departe decisiunea, tot din punctul de vedere al oportunității, ea este condamnabilă și din motivul, că advoatul, în calitatea sa de depositar al intereselor cardinale juridice încredințate lui de către publicul de diferite naționalități avisat a-și căuta dreptul, cu atât mai vîrtoș pote reclama întrebuitarea numelui pe firmă în limba sa maternă, pentru că astfel se să păță face mai accesibil publicului de aceeași naționalitate cu densu care îl caută cu încredere. Numele „...”, și garanție, ca persoana să nu fie să este o cu alta, este criteriu și semnă chimbată Aplicându-se însă în practică identitatea, acea întă devine nereală că decisiunea, căci prin firma maghiarabilă, ilusorică, numi cu numele adunătoră noi nu ne-am cu unul străin, căcăvrat și original, ci cel original.

Indicul originarului nu poate fi de căt în limba maternă, și nu se te de căt în limba maghiară, numai aşa poate să se facă întă. Numai firma în limba maternă poate să aibe darul și caracterul de a determina și diferenția.

Si mai adăugăm, că chiar din punctul de vedere al orientării, pentru publicul român nu este irelevant, de cără vede pe firma său în capul hărtilor emanate de la un advoat inscripția: „Dr. Pop Iustin, ügyvéd”, ori: „Dr. Iustin Pop, advoat”. Trebuie deci respectat dreptul publicului român, de a găsi și vedea firme românești, nu numai fiind că limba română și cea maghiară sunt paritetice, der și fiind că colegii de altă naționalitate din reionul acestor camere, prea bine sciu, că între clientii lor poate fi mult Români, din banii cărora ei își adună o parte a venitelor, aşa că chiar și din punctul de vedere al umanitarismului și recunoștinței, firmele românești trebuie respectate și menținute. Trebuie să blamăm deci chiar și din acest punct de vedere etic decisiunea din cestiune, care nesocotește cerințele cele mai elementare ale eticei. Si mai ales într-un stat de naționalitate, cum e Ungaria cea poliglotă, cu drept cuvânt să poată cere, ca în prima linie advoații, în virtutea ocupării lor, să respecteze și mai intensiv limbile diferitelor naționalități. Si mai pe sus de toate camera din Arad, în reionul căreia advoații români sunt atât de numără, este obligată să tăsească acăstă cerință.

Decisiunea amintită a onoratului comitet, concepută în toiu actualiei crise politice, mai denotă și lipsa de zel și de simț pentru împlinirea datoriei. Dică onoratul comitet a vrut să facă politică, să fi usat de influență de care se bucură în viață publică, spre a întreprinde o acțiune în interesul restabilirei liniștei și a stăriilor normale în tără. Si ar fi putut crea ceva încă și mai bun și mai salutar, făcând propuneră și votând decisiuni pentru remedierea defectelor pe terenul justiției și advoacaturei și pentru inaugurarea unor reforme moderne (Fond de pensiune pentru advoații, codificarea dreptului privat, o nouă procedură civilă etc.), în loc să se aventureze și să se săvârșescă prevaricăriuni pe teren oprit.

In sfîrșit declarăm, că împotriva decisiunii amintitei decisiuni nu înaintăm recurs, ci usăm de acest remediu de drept, din cauza, că atât caracterul estravagant al decisiunei, că și importanța cestiunii, pe

care o sulevăză, nu admit recursul cărui de drept potrivit, mai ales că pm recurs gravitatea nedreptății și cereri noastre nu s-ar fi putut epuiza. Afără e acăstă, atât în cestiunea meritorică asupra decisiunei, că și în cestiunea măsurielor ce vor trebui luate spre a aplica ceciunea necesară față de membrii din comitet, cari au votat acea decisiune, an dorit să facem o espunere, cerând remediere de la adunarea generală, ca organ principal al camerei noastre, și for competent în toate cestiunile. Din aceste motive suplicăm:

Binevoiți a lua măsură urgentă pentru convocarea adunării generale extordinare și a prezenta acest memoriu și protest al nostru acelei adunări extraordinare, în tot casul însă adunării generale ordinare din anul viitor, er onoratei adunări facem, și prin aceasta anunțăm umătorea propunere, cerând punerea ei la ordinea dilei:

»Adunarea generală a camerei să elaboreze anulată și neavenită decisiunea nr. 490/905 k. ū, a comitetului camerei, să decidă deschiderea și punerea în execuție a unei cercetări disciplinare contra propunătorului Avarfi Ferenc și contra membrilor din comitet, cari au voiat decisiunea, și totodată să ia măsură pentru punerea în stare de acuzație și depunere exemplară a lor.«

Până atunci declarăm prin prezenta, că numita decisiune o considerăm ca avortată și ilegală, nu o recunoscem ca obligătoare pentru noi și nici de căt nu ne conformăm cu ea.

Onoratului
Comitet al camerei advoaților

Arad.

Fr. /Reprezentanța, protestul și propunerea lui Francisc Hosszu Longinu și soții, advoații contra decisiunei nr. 490/05 ū. k.

Brașov, 14 (27) Iunie.

»Times« despre criza ungară. Marele diar londonești „Times“ a publicat dilele acestei un remarcabil prim articol, în care își exprimă îngrijirile asupra evenimentelor din Ungaria. »Times« condamnă fără rezervă scenele petrecute în ședința de Miercură trecută a dietei. Spune, că amicii englezi ai Maghiarilor regretă, că pe Maghiari i-a cuprins norvegomania. E un simptom suspect, că în fața unora Monarchul și-a pierdut respectul, aşa că conflictul ușor poate degenera până la punctul în care numai sabia să dispună. Procederea majorității, dice »Times«, ca și după amânarea dietei să continue ședința, abia se deosebesce de revoluțione. —

»Budapesti Hirlap«, după care dăm acest scurt resumat al articolului diarului englez, să încercă să-i răspundă în numărul de la 26 Iunie. Reamintesc lui »Times« ceea-ce scrise la 1861 din incidentul patentei din Februarie dicând, că »Austria fără Veneția poate să existe, der fără Ungaria își pierde tot dreptul de a fi sociată între marile puteri... Austria fără Ungaria, e numai o provincie«. — »Budapesti Hirlap« se miră, cum de »Times« să schimbă aşa de mult părerile despre Maghiari și rolul lor în monarhie, învinindu-l, că se face anteluptător al politicei austriace». (!)

Articolul lui »Times«, căzut în disgracia apponyistilor de la »B. H.«, ustură și dore, nu-i vorbă.

Situația în Turcia. Din Constantino-pol se telegrafează: Grație activităței desvoltate de ofițerii de jandarmerie austro-ungară, precum și grație măsurilor energetice luate de Seifull Pașa, însărcinat cu suprimarea acțiunii bandelor în regiunea Ueskubului, situația în acest vilaet să se imbunătățească în mod simțitor și toate bandele ce să-și facă aparțința în acest din urmă timp, cele sârbesci mai ales, au fost distruse.

In schimb, incertitudinea continuă a fi mare în alte districte și asasinatele au fost numeroase. Consulii ruși și austriaci au cerut ca măsură energetică să fie luate pentru a ameliora situația din acest punct de vedere și pentru că siguranța să fie în acest district. Ambasada austro-ungară a remis Portii o notă semnată de ambasadele celor 6 mari puteri, cerând cu insistență un răspuns la nota din 8 Mai privitor la reforma financiară din Macedonia.

Scrisoare din București.

(Coresp. part a „Gaz. Trans.“)

— 13 Iunie.

De două dile avem o căldură foarte mare, care priesce forte bine recoltei. Răpița să a secerat și treerat. Prin unele localități să a inceput și secerișul grâului, care este de calitate excelentă. De asemenea sunt abundante și finațurile. Lumea mai cu dare de mâna părăsesc capitala, stabilindu-se în locurile muntoase. La Sinaia s-au stabilit numărăse familii din finala societate. Băile de la Govora, Călimănești, Lacul-Sărat etc. sunt forte bine frecuente.

— Diarele de aici urmăresc cu multă atenție cele ce se petrec în Ungaria și și exprimă dorința, ca să nu triumfe șovinismul maghiar. Foarte mult este comentat următorul pasajul al diarului oficios conservator »La Roumanie«, care este inspirat direct de d-l Take Ionescu, ministru de finanțe:

»Relațiile noastre de bună vecinătate și respectul adânc ce au toți România pentru persoana lui Francisc Iosif, ne autorizează cel pe care să dorim, ca să se deslege pacnic acăstă criză. E lesne de strigat »Trăiască Norvegia!«, dărunguri ar avea mult de pierdut, imitând până la capăt pe Norvegian. Dimpotrivă, au totul de căștiat ca, la densii, patria cea mică să ia parte la măreția grupărei complexe în care nu sunt de loc jertfi și din care trag atâtă folos.

»Nu putem uita, că de numărăști sunt România sub corona sfântului Stefan, și suntem fericiți, că reprezintă un element de ordine al cărui lealism să aflat în totdeauna. Aceia cel puțin nu strigă »Trăiască Norvegia«, ci vor striga în totdeauna »Trăiască Francisc Iosif!«

Diarul »Secolul«, organul fostului ministrul de justiție liberal d-l Eugen Stătescu, publică un articol sub titlul »Norvegia și Ungaria«.

»Procesul prefacerii statelor pe baza omogenității naționale de cără ar fi să se facă, n-ar putea însemna der nici-decum ceea-ce urmăresc Maghiarii, adepți separarea Austriei de Ungaria, ci și separarea Croației, Slavoniei, Transilvaniei de Ungaria, a Boemiei, Galiciei, Bucovinei etc. de Austria... Etă ce însemnă »Trăiască Norvegia!«

»Trăiască Norvegia« ar mai putea însemna de asemenea, cu aplicare la Austro-Ungaria, emanciparea națională a tuturor popoarelor alcătuitoare ale acestor state poliglote fie și numai în marginile unității lor de stat. »Trăiască Norvegia« ar fi deci îndreptățite să strige mai degrabă aceste popoare, decă Maghiarii, cari au cel puțin putință liberei lor dezvoltări culturale naționale, — acea liberă dezvoltare, pe care cu înversunare căută să o impiedice la alții.

»Si etă pentru ce nisuințele norvegiene spre viața națională de sine stătătoare sunt întâmpinate cu simpatie în totă Europa liberală, pe când la asemenea simpatie nu pot avea dreptul și nici nu au nisuințele maghiare, pe de-o parte separatiste față de Austria, er pe de altă parte opresive față de naționalitățile nemaghiare din Ungaria.«

— In toate centrele din provincie se face o vie propagandă pentru că să ia parte la serbările »Asociației« transilvane căt de mulți Români din regatul liber.

— Superiorul mănăstirei rusesci Ospenia din comuna Slava-rusă, județul Tulcea, a trimis o scrisoare de mulțumire d-lui N. Cosăcescu, secretar general la ministerul de domenii, pentru portretele familiei regale, pe cari le-a trimis ca dar mănăstirei. D-l Cosăcescu, făcând o inspectie în Dobrogea, a vizitat și mănăstirea rusescă Ospenia, unde a fost frapat de faptul, că păreții salinelor mănăstirei erau garnișați cu portrete de ale Tarilor și generalilor ruși și nicări nu se vedea portretul M. S. Regală. Atunci d-l Cosăcescu a întrebat pe locotenentul archiepiscopesc, decă nu-i ar face plăcere să-i ofere și portretele

familiei regale române? Propunerea a fost primită cu plăcere.

— Ministrul nostru al cultelor și instrucțiunile publice a instituit un serviciu de asistență medicală la Bitolia (Macedonia). In acest scop ministerul a insărcinat administrația scolelor și a bisericilor din Turcia, ca să organizeze acest serviciu. Uneltele și medicamentele necesare au fost deja comandate la Paris de către minister și serviciul va lucea înființă de la 1 Iulie.

— Alătărării s'a ținut la d-l ministrul al domeniilor Ion Lahovary un lung consiliu, la care au asistat numărăse persoane, între cari primarul capitalei și Dr. Istrati, comisarul general al expoziției naționale. Dr. Istrati a arătat, că nu poate începe lucrările la Filaret pentru expoziție, din cauza că multă proprietări de acolo cer prețuri colosale pentru espropierea terenurilor lor. D-sa ceru cu stăruință, ca lucrările să începă în data de d-sa sub Colocvieni la drăpta Bulevardului Independenței. Acest loc are o întindere de 11 hectare și aparține statului.

— Eră, Dumineacă, s'a făcut ceremonia punerii pietrei fundamentale a unui asigurător pentru sacerici, care se va clădi cu cheltuiala d-nei Teodora Cazzavillan, proprietara diarului »Universul«. Acest asigurător va costa peste 200,000 franci.

Apponyi despre criză.

Dumineacă s'a ținut o mare adunare a partidului independentist în Solnoc. La adunare a participat și contele Al. C. Albert Apponyi, ca să țină un discurs asupra situației critice actuale.

Apponyi și-a inceput discursul prin a spune, că adunarea de față se ține într-o tempură foarte grave și critice. Lupta se părtă în jurul cestiunii militare. A trebuit să sosescă césul decisiunii asupra acestei cestiuni, căci «vița națională n'are un organism mai puternic și mai influent de căt viața militară». Pute să se discute asupra întrebării, decă a fost oportunitatea săbucnescă criza tocmai în aceste momente și decă n'ar fi fost mai bine să se temporosise. Criza însă a îsbucnit și cestiunea militară s'a pus la ordinea dilei, nu pentru căt-ăsa au vrut că-va șefii de partid(?) este ci pentru că ea a trebuit să se ivescă(!), căci a adus-o la suprafață natura lucrărilor, când s'a cerut sporirea contingentului de pace. Atunci s'a răspuns din parte: nu se pot suspenda pretensiunile naționale!

Dică naționa de voit acăstă, atunci re „nu putem să renunțăm la acăstă pretensiune fără o mare umilire națională și fără a nu nimici puterea morală a nației“. It

In altă ordine de idei Apponyi încreză că arate, că tot ceea-ce li-se lasă în cestiunile maghiarilor pe terenul reformelor internențiale și economice, fără a li-se face concesiuni pe teren militar, însănmă un stat maghiar schilodit. »Voim să fim națione«, esclamă el, er „nu popor«; »voim să fim stat, er nu provincie«. Etă cestiunea. In momentul când am văzut, că instituțiile create de Francisc Deak au degenerat până a deveni o stavă a suveranității naționalele maghiare, noi, cari fuseserăm 67-iști, a trebuit să întorcem spatele basei de la 67-ă și a trebuit să enunțăm, că »căutăm de-o plinătatea vieței naționale de stat pe sine, gura basă, pe care se poate realiza, pe baza independenței terii și uniunii personale«.

Apponyi vorbesce apoi despre fasile din cari a intrat acum lupta națională și dice, că viața constituțională a intrat din lele acestea într-un stadiu din cele mai grave. Cabinetul Fejervary și-a dat dimisia, dăr Monarchul nu i-a primit-o. Consiliul Majestății Sale și-au uitat de primăvara datorie, de a acoperi cu propria-le răspundere pe regele. »Spiritul nebuniei domnești în cercul consilierilor coronei, căci se fac din parte-le tot posibilul, ca, fără apărare, să pună pe regele față în față cu naținea«.

Incheie discursul apelând la încredere a rea în sine, la respectarea legilor, la alia-

rea de constituție, — tot atâtea forțe și cari, cauza națională a Maghiarilor va învinge.

SCIRILE DILEI.

— 14 (27) Iunie.

Schimbarea locului expoziției naționale în București. În ultimul consiliu de ministri român, la care au asistat și prim-ministrul capitalei, comisarul general al expoziției, inspecțorul general Radu și alții, s'a permis la stărînța d-lui Dr. Istrati, că lucrările pentru proiectata expoziție națională să nu se înceapă la Filaret ci pe locul ales de d-sa sub „otroceni“, la dréptădelevardului Independenței. Locul acesta are 11 hectare și aparține statului român, stfel că lucrările pot începe imediat.

Patriarchatul și Aromânia. Din Constantinopol se telegrafisează, că Sinodul patriarchal nu a isbutit încă să se întreagă asupra textului notei de protestare împotriva și asupra memorandului de primis puterilor asupra concesiunilor acordate Aromânilor. Pare că sinodul vră să stepte să vadă dacă este cu puțință o înțelegere a Patriarchatului cu Aromânia.

Un nou artist ardelean. Din Praga se trăiește »Tel. Rom.« din Sibiu, că d-l Romul Millea, fiul decedatului notar din Tisca, a făcut cu succes esențial esamenele naționale din flaută și compoziție la conservatorul din Praga, fiind fără călduros felicitat de către profesorii săi.

Statue vechi în Constanța. Se scrie în Constanța, că cu ocazia săpăturilor întreprinse la lucrările portului Constanța a desgropat lângă bariera Traian o statuă bine conservată de bărbat purtând o inscripție nedescifrabilă. Nu departe de aceasta s'a găsit o altă statuă de femeie, careia însă nu lipsește capul. D-l profesor Ciolescu a fost chemat la Constanța să interpreteze inscripțiile.

Nou advocat. D-l Dr. Ilarie Jenei a trecut examenul de avocat cu succes bun înaintea comisiunii din T. Mureșului.

Amintiri din 1848. În revista maghiară »Vasárnapi Ujság« o domnă cu numele anghné Gyújtó Izabella a publicat o serie de amintiri sub titlul »Amintirile mele din impul răsboiului de independentă 1847—1850«. Autora era fetiță tineră în acei ani și tatăl ei era funcționar superior în Sibiu, având pe acele vremuri o poziție foarte dificilă în mijlocul unei populații ostile, române și săsesci. Valoarea istorică și istorică a acestor amintiri este foarte puțină și de către facem aci amintirea respectivă, este fiind că în cursul lor în ouă rânduri relevăză cu simpatie și recunoștință numele unui român cu numele Enciu, care înainte de revoluție fusese candidat la tatăl scriitorului. Cu deosebire sădătoroase sunt cuvintele d-nei Fangh în articolul de încheiere din numărul cel mai recent al lui »V. U.« unde vorbesc despre arestarea tătăneșeu și liberarea lui în urma intervenției lui Penciu.

»Tata — dice d-na Fangh — și-a găsit un protector în persoana fostului practicanț român al său Penciu. Acest onorabil om a mijlocit liberarea din temniță a tatălui, pe garanție și l-a luat în casa sa, unde trăia cu bătrânu său tată. Acolo a vut o întreținere și îngrijire bună.«

Er mai jos vorbind de vizita, ce a făcut-o bătrânu lui Gyújtó la Sibiu flica și soția, cără se refugiaseră în alte părți — dice:

»Pe tata l-am găsit în Sibiu adăpostit destul de bine. Familia aceea cinstiță românească a făcut tot posibilul ca să se fie bine în mijlocul lor.«

Rosdestvenski închis în Rusia? Diarul »Central News« afăă din Tokio că amiralul rus Rosdestvenski, făcut prizonier de japo僧i, a fost cuprins de acese de nebunie.

Expoziția școliei industriale femeiescă din Arad. Cetim în »Bis. și Școala« din Arad: Expoziția școliei industriale femeiescă din strada Hassinger este foarte succesoasă. Elevele și-au expus și de astă-dată dul străduinței lor dintr-un an, picturi, lucruri de mână, broderii etc. Visitatorii au rămas încantăți de admirabilele lucrări, deosebi noi Români putem fi mandri, că dintr-o elevă s'a distins mai multă românească: d-săra Hortensia Raicu Livia Dimitrescu. Aceasta din urmă a exiștă o perdea la care a lucrat opt luni. D-săra Raicu a fost apreciată în locul înființă. Elă ce scrie »Arad és Vidéke«: În ea cea privesc lucrurile de lux, în primul loc trebuie să amintim pe d-săra Hortensia Raicu, ale cărei perini de canapea luate cu un gust distins și cu mână artistică sigură, sunt decorul expoziției.

Inteligenta română din Beric. Cu cursul mai multor teologă și studenți, aranjază o petrecere de vară în favorul augmentării fondului pentru cumpărarea unui clopot la biserică de acolo, din incidentul adunării generale a despărțimentului »Alba-Iulia« al Asociației, în ziua de S. Petru, 12 Iulie st. n. a. c. după amiazi la 2 ore. Prețul de intrare de persoană 1 cor. Petrecerea se va întâine și la casă de timp nefavorabil în un pavilion.

Ciocnirea a două vapori. O depeșă din Madrid spune, că ciocnirea celor două vase unul englez și altul german, despre care s'a telegrafiat deja, s'a întimplat lângă capul Trior. Vaporul german părtă numele de »Coblenz« și încrucișătorul englez este »Carnavon«. Aceasta din urmă călătoria spre Gibraltar. Pasagerii au fost scăpați. Vaporul »Coblenz«, care a fost grav avariat, a fost remorcăt în portul El Farrol.

Profesor evreu la universitatea din Petersburg. Cunoscutul economist Kulischer a fost numit docent la universitatea din Petersburg. El este primul israelit care obține un asemenea post în Rusia.

Telegrafia fără sîrmă. Sâmbătă s'a făcut în Constanța experimente cu telegrafia fără sîrmă. Experimentele au dat un rezultat multumitor. Între vaporul »România«, care tocmai părăsise Bosforul spre a-se întinde la Constanța și între stația Constanța s'a putut realiza o înțelegere perfectă. Instalațiile nu sunt încă terminate și lucrările continuă sub conducerea inginerului Virgil Ionescu reprezentantul casei »Brandy & Popp« din Paris.

Bioscopul. Anunțat la anunțuri, exercită o atracție extraordinară asupra publicului. Cel puțin 1000 de persoane au asistat la reprezentăția de acasă și credem că nici unul nu regretă, căci reprezentăția a fost în adevăr interesantă.

Cum trăiesc părechea regală română.

Marele diar englez »Daily Graphic« publică de un timp începând sub titlul »Viță simplă« o serie de articole, în care se face o viuă propagandă împotriva luxului exagerat a unei după voluptăți a obiceiului de a trăi cheltuind mai mult, decât permit ceea ce mijloacele, și în sfîrșit împotriva viații agitate și nervoase, ce o duc într-o menire din dilele noastre.

La seria acăsta a contribuit și regina României cu un articol intitulat: »Viță la curtea regală română«.

De dimineață până săra târziu, scrie Carmen Sylva, o serie întrigă de afaceri de stat, audiențe și alte afaceri dela cari persoanele ce părtă corona nu se pot eschiva.

Singurul timp, în care regina își apartine și-a săpătă, sunt ceasurile de dimineață. Carmen Sylva se scolă la orele 4, vara uneori chiar la 3 și scrie și ceteșe până la orele 8. După o jumătate de oră regina deșteptă pe regele, apoi ia o baie și la orele 9 un mic dejun comun, la care părechea regală stă împreună timp de o jumătate de oră.

Regele apoi lucră ză neîntrerupt până la orele 1, ocupându-se cu corespondență și se săpătă împreună. Regina ceteșe regelui scrisorile și telegramile. Această ocupație adesea alternă cu conferențe, pe care regele le are cu miniștrii săi.

După ce regina și-a terminat cetarea pentru rege, se începe audiențele, adesea fără obositore și cără privesc mai ales ataceri filantropice. Regina a primit asupra săi patronatul a numărătoarelor instituții de binefacere și se interesă direct de administrația acestora. Afară de acestea, regală este rugată a interveni pentru cutare său cutare întreprindere filantropică, său de interes public din nou înființată.

Afară de timpul dejunului între 1—2 și al ceaiului pe la orele 5, regele Carol este ocupat până la 8—9 neconvenit cu afaceri de stat. Regina își permite după dejun o oră de odihnă, apoi lucră ză până la ora 10, când se recrează cu muzica, pictura, lectura etc.

Numai după cină pot regele și regina a-și petrece scurt timp în cercul intim al curții său al unor ospăți aleșii.

Festivități mari, baluri etc. se dau foarte puține în cursul anului. Părechea

regală nu-i permite în cursul anului, de către vîgiliatura în Sinaia și căteva săptămâni străinătate, dăr și aici se urmărează fără excepție programul stabilit.

În viță acăsta patriachală, fără variatii și fără emoții, o duc regele și regina în anii de dile și o vor duce de sigur, atunci când le va fi dată o trăie pe pămînt.

Acăstă viță, dice foia engleză, poate servi ca model multora, cără socotă că întrăfierirea vieții constă în lux și volupță.

Convocare.

Despărțimentul »Alba-Iulia« al Asociației pentru literatură română și cultură populară română își va întinde adunarea generală ordinată Miercură, în 29/12 Iulie a. c. în ziua de Sf. Petru și Pavel, în școală din Ienic la 2 ore d. m. cu următorul program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului și al cassariului.
3. Alegerea unei comisii: a) pentru cenzurarea raportului b) pentru înscrierea și încasarea taxelor de la membrii noștri.
4. Disertație poporă.
5. Raportul comisiunilor din p. 3.
6. Statorarea bugetului despărțit pe 1905—6.
7. Alegerea celor 2 reprezentanți la adunarea generală și inaugurarea muzeului Asociației.
8. Reconstituirea despărțimentului îspărând mandatul comitetului vechiului.
9. Propunerile eventuale.
10. Dispoziții pentru verificarea procesului verbal.
11. Încheierea adunării.

La acăstă adunare sunt rugați să participe toți membrii Asociației de pe teritoriul acestui despărțit și toți doritorii de înaintarea poporului nostru. Pentru comitetul despărțit »Alba-Iulia« al Asociației pentru literatură română și cultura populară română.

Alba-Iulia, în 23 Iunie 1905.

Sim. Micu, Dr. Ioan Marciac, dir. desp. no'ar.

Economie și comerț.

Situatia agricolă în Ungaria. Din expoziție publicată de ministerul ungur de agricultură pe baza datelor întrătă de la raportorii agricoli din țără până la 15 Iunie a. c. rezultă:

In prima jumătate a lunii Iunie a domnit timp schimbător, mai mult plouă și ceva mai recoros, de cănd în cele două săptămâni precedente. Totuși în unele părți ale Alföld-ului, în comitatele Arad, Bihor, Cianad și Isagia-Cumania mare-Solnoc sămenii se plâng, că a căzut prea puțină plouă. În părțile vestice ale țării se plâng de lipsă de plouă, pe când în partea cea mai mare a țării a fost prinsos de plouă, în urma căreia rugina a început să se arăte pe frunzele grăului și e temere că va ataca și păiu și chiar și spicul. Aceasta cu atât mai mult de oarece multe holde sunt culcate. În cele din urmă se plâng de lipsă de plouă, pe cănd în partea cea mai mare a țării a fost prinsos de plouă, în urma căreia rugina a început să se arăte și la orz și la ovăz. Grindină a căzut în vîrtoarele 12 comitate. Rupeșteri de nori au fost în comitatele Strigon, Sătmăre și Solnoc-Dobâca. Timp cu sârbe și uscat este necesar în țără, atât pentru prosperarea diferitelor soiuri de bucate, că și pentru uscarea fânului.

Desvoltarea grăului este bună în partea cea mai mare a țării. Situatia unei seceri și îndoitorilor este de asemenea bună, de cănd în general sunt plângerile, că au căzut prea tare. Orzul de sămânță va da în general o recoltă mijlocie. Orzul de primăvară este mai bun. Ovăzul este în situatia unei satisfăcătoare în țără.

Recolta rapiței în Ungaria sudică se face acum; rezultatul, cu toate că în privința calitată este în partea cea mai mare satisfăcător și bun, în privința cantitată este în general abia mijlociu. În unele locuri rapița este foarte slabă.

Cucuruzul în partea precumpănită a țării se desvoltă foarte favorabil. În unele locuri săpatul este împiedicat prin plouă prea multă.

Cartofii în general se desvoltă de asemenea foarte favorabil și promit o recoltă bogată.

Legumele vor da o recoltă bună în cele mai multe părți ale țării.

Păstăriile în general sunt satisfăcătoare.

Diferite soiuri de cirechiu ne dă prospecte de recoltă favorabilă.

Meul se mai semănă și acum, cel sămănat de timpuriu este frumos.

Cânepe și inul sunt satisfăcătoare în partea cea mai mare și promit recoltă bună.

Tutunul este mai slab numai în regiunile unde nu au fost ploile de ajuns.

Napilor li-a causat insectele mari străiciuni. Totuși parțial se poate recolta o recoltă bună.

Dintre plantele de nutreț: trifoiul și lufernă au suferit mult în timpul iernii. Resultatul primei cosituri a fost slab, se speră însă că cositura a două și a treia vor fi mai favorabile. În fără multe locuri recoltele au fost stricate de ploii. Măzărichea promite rezultat bun, cucuruzul de nutreț se desvoltă frumos.

Livedile sunt în general satisfăcătoare și bune. În unele locuri ploile au făcut străiciuni în fénului. Prospectele recoltei otăvii sunt favorabile în totă țără.

Păsunile sunt mai slabe în regiunea Tisei.

Situatia unei viilor este în general satisfăcătoare.

Prospectele recoltei pomelor sunt foarte diferite, în unele locuri sunt satisfăcătoare, în altele slabe.

Bibliografie.

25 de ani din viță „Reuniunei române de muzică“ din Sibiu de Matei Voileanu, asesor consistorial, Sibiu. Tiparul tipografiei archiecesane 1905. Pagini 194. Cu numeroase portrete ale personalor, cără și-au câștigat merite în jurul acestei Reuniuni. Prețul 2 corone.

ULTIME SCIRI.

Budapest, 26 Iunie. Viceșpanul comitatului Pest, va invita pe toți viceșpanii din țără la o adunare, în care se organizează rezistență pasivă. — Consiliul din Cincis-Biserici a hotărât să nu încaszeze dările și să nu dea recrută. Totuși a decis și consiliul comunal din Szekesfejervár.

Paris, 26 Iunie. Negociările francezo-germane în privința Marocului, înainteză bine. Franța se învoiesc la convocarea unei conferențe pentru Maroc.

Berlin, 26 Iunie. Din Moscova se telegrafează, că alte mobilisări sunt în curs. Său mobilisat deja 17,000 oameni.

Paris, 26 Iunie. Produce mare impresie discursul ministrului de răsboiu Berteaux la Versailles, în care a dispus, că armata franceză e pregătită și gata pentru orice. Guvernul va prezenta mâine un proiect de amnistie a condamnaților politici. Va fi amnistiat și Deroulède.

Berlin, 26 Iunie. După telegramă din Petersburg, Linevici a telegrafiat Tarulni, că după scurte ciocniri Rușii au evacuat Hailuncen. Japonii au ocupat Yulangzy.

— „Deutsche Revue“ publică un sensațional articol datorită unui diplomat german. El spune, că Italia se armă, se fortifică și își sporesc marina, nu pentru a se deslipi de tripla alianță, ci în vederea viitorilor evenimentelor ce se desfășură în Austro-Ungaria. Germania se va opune cu toate mijloacele la ingenuinchiarea Austriei, care trebuie păstrată neatinsă.

Petersburg, 26 Iunie. Disordinea continu

